

Embargo tot donderdag 28 maart 2019, 12.00 uur

Is Mesdag een stuk van Scheveningen 'vergeten' te schilderen?

Bij het schilderen van zijn Panorama in 1881, lijkt Hendrik Willem Mesdag een stuk van Scheveningen vergeten te hebben. Dat blijkt uit metingen uitgevoerd door studenten van de TU Delft, ter gelegenheid van de tentoonstelling "[Vanaf het hoogste punt: Landmeten in Mesdags tijd](#)" die op 31 maart de deuren opent bij Panorama Mesdag.

Precieze positie

Mesdag probeerde in zijn Panorama zo precies mogelijk het Scheveningse uitzicht vanaf het Seinpostduin weer te geven, met resultaat, maar er was al wel bekend dat niet alles helemaal klopte. Om dat te achterhalen, voerden de studenten landmeetkundige metingen uit in het Panorama, als waren het werkelijke metingen in de duinen in 1881. In het Panorama konden namelijk elf markante punten worden geïdentificeerd die na bijna 140 jaar nog steeds bestaan. Dit betreft vuurtorens, kerken, en enkele andere hoge gebouwen. Vier van deze punten zijn onderdeel van het Nederlandse Rijksdriehoeksstelsel (RD), daarvan is de precieze positie bekend. Van de andere zeven punten is de positie goed te bepalen uit topografische kaarten.

Landmeten bij Panorama Mesdag

Terug in de tijd

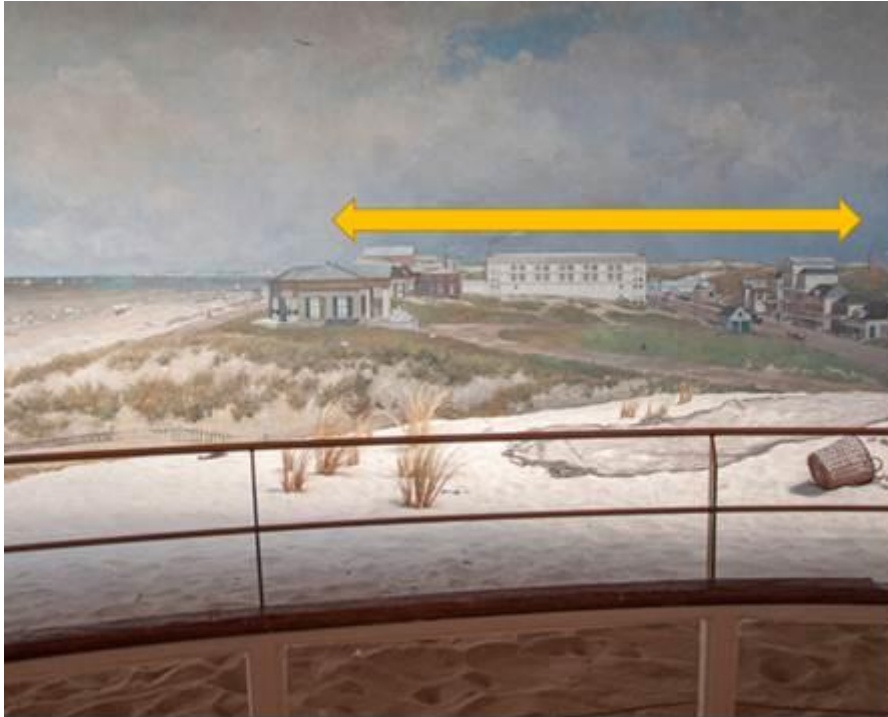
Door met een moderne theodoliet (hoekmeetinstrument) in het schilderij de richtingen naar alle elf punten te meten, stapten de studenten als het ware terug in de tijd, en bevonden ze zich exact op de plek waar Mesdag stond toen hij zijn beroemde Panorama schilderde. De metingen werden daarna gebruikt om met een zogenaamde 'achterwaartse insnijding' de positie van Mesdag te berekenen in het RD stelsel. Hiervoor gebruikten de studenten computerberekeningen die tegenwoordig ook in de geodesie worden toegepast.

Speurtocht

Uit deze berekeningen bleek dat de positie van Mesdag onmogelijk kon worden bepaald. Een speurtocht begon om er achter te komen hoe dit mogelijk was. Waren er meetfouten gemaakt, klopten de coördinaten van de punten niet, of was de fout al in 1881 gemaakt? Na alle mogelijkheden doorgerekend te hebben, bleek dat Mesdag een stuk van 10 graden in zijn schilderij lijkt te hebben 'vergeten'. Op het doek van het schilderij komt dat overeen met een stuk van 3 meter breed. Echter,

bij een rond schilderij betekent dat automatisch dat er op een andere plek 3 meter 'teveel' is geschilderd: het schilderij is daar als het ware uitgerekt.

Het 'uitgerekte' stuk ligt in het noordoosten van Scheveningen, ongeveer in de richting van de Gevers Deynootweg. De meest waarschijnlijke oorzaak is dat Mesdag wat heeft geschoven met een paar gebouwen, of hun afmetingen wat heeft aangepast. Het 'vergeten' stuk is gelukkig minder verontrustend: de drie vergeten meters blijken op de Noordzee te liggen.

De pijl geeft de richting aan waarin Mesdag het schilderij ongeveer 3 meter heeft 'uitgerekt'. Dit ligt in de zichtrichting naar de Gevers Deynootweg.

Uiteindelijke positie Medag bepaald

Nadat deze correcties waren meegenomen kon de positie van Mesdags schilderpunt uiteindelijk bepaald worden op 52,109623 graden Noorderbreedte en 4,275900 graden Oosterlengte. In het Rijksdriehoeksstelsel ligt dit op de coördinaat (78.873,35; 458.514,87). Deze locatie is ter plekke door de studenten gemarkeerd in het trottoir.

Tentoonstelling collectie TU Delft Library

De aanleiding voor deze 'landmeting in het verleden' was de samenwerking van Panorama Mesdag met de TU Delft voor de tentoonstelling: Vanaf het hoogste punt. In deze tentoonstelling krijgt de TU Delft Library een unieke gelegenheid om haar Bijzondere Collecties te laten zien buiten de muren van de campus. In de tentoonstellingszalen van Panorama Mesdag wordt de geschiedenis van het landmeten aan de hand van meetinstrumenten, tekeningen en historische kaarten letterlijk in kaart gebracht, met als uitgangspunt de vraag 'wat zijn de overeenkomsten en verschillen in aanpak tussen de kunstenaar en de wetenschapper?'.

Meer informatie

De tentoonstelling 'Vanaf het hoogste punt: Landmeten in Mesdags tijd', is te zien bij Panorama Mesdag van 31 maart tot en met 22 september 2019. Panorama Mesdag, Zeestraat 65, 2518 AA Den Haag, www.panorama-mesdag.nl

Op donderdag 28 maart vindt vanaf 11.00 uur de persopening plaats van deze nieuwe tentoonstelling 'Vanaf het hoogste punt: Landmeten in Mesdags tijd'. De uitnodiging is bijgevoegd als bijlage, net als het persbericht van Panorama Mesdag over de tentoonstelling. Onder andere prof. Ramon Hanssen (begeleider van de Delftse studenten) geeft tijdens de persopening meer uitleg over het onderzoek.

Contact Ramon Hanssen <https://www.tudelft.nl/hanssen/>

Adviseur wetenschapscommunicatie TU Delft Roy Meijer, r.e.t.meijer@tudelft.nl, 015-2781751
Contact Panorama Mesdag Caroline Rijks, 070-7521481, media@panorama-mesdag.nl